

Nr 8

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning inom familjebolag till pension.

(2 avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 41 av herr *Stefanson m. fl.* och II: 48 av herr *Magnusson i Borås m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

lag om ändring av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas att punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse.

Anvisningar

till 29 §.

2. Skattskyldig må — — — sådan personal.

Avdrag må — — — överlämnat skuldebrev.

Avdrag för — — — denna gavs.

Skattskyldig må — — — beträffande pensionsstiftelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962; dock att äldre bestämmelser alltjämt skola gälla vid 1962 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1962 eller tidigare år.

Rörande motiveringen för det i motionerna framställda yrkandet får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 48.

De år 1955 beslutade ändrade bestämmelserna rörande företagsbeskattningen innefattade bl. a. nya föreskrifter angående vad som skall förstås med pensionsstiftelse och om rätt till avdrag för avsättning av medel till dylik stiftelse. Bestämmelserna, som gäller vid taxering till såväl kommunal som statlig inkomstskatt, innebär i huvudsak följande. Enligt punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen föreligger rätt till avdrag

vid beräkning av inkomst av rörelse för medel som avsatts till pensionsstiftelse för pensionering av personal, som är eller varit anställd i rörelsen, eller efterlevande till sådan personal. Motsvarande gäller jämlikt punkt 1 av anvisningarna till 22 § samma lag vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder. Då en person inte kan vara anställd i sin egen verksamhet innebär nu angivna bestämmelser, att avdrag vid inkomstberäkningen för en såsom enskild firma eller av ett handels- eller kommanditbolag bedriven verksamhet inte får ske för avsättning till tryggande av pension åt ägaren eller delägarna.

Med pensionsstiftelse förstås enligt punkt 6 av anvisningarna till 53 §, förutom bunden stiftelse, jämväl fri stiftelse under förutsättning att stiftelsen står under tillsyn enligt lagen om tillsyn över stiftelser, att stiftelsens stadgar fastställts av tillsynsmyndigheten, att stiftelsens kapital och avkastning må användas endast till pensioner på grund av tjänst, att genom föreskrifter i reglementet eller eljest trygghet skapas för att stiftelsen så länge den består skall hava sådant ändamål samt att vid dess upplösning eller då det icke längre finnes eller kan antas komma att finnas någon, vars rätt till pension på grund av tjänst skall tillgodoses av stiftelsen, återstående medel antingen skall användas för dylik pensionering eller ock skall anslås till välgörande eller eljest allmännyttiga ändamål. Enligt numera gällande lydelse av nyssnämnda anvisningspunkt 2 till 29 § medges emellertid icke avdrag för avsättning till pensionsstiftelse med mindre pensioneringen anordnats på sätt i kommunalskattelagen föreskrivs som villkor för att livförsäkring skall hänföras till pensionsförsäkring. Vidare krävs för rätt till avdrag att medlen kontant eller i form av aktier, obligationer eller därmed jämförliga tillgångar överlämnats till stiftelsen. Är fråga om aktiebolag eller vissa andra juridiska personer, godtas dock av den skattskyldige utfärdad och till stiftelsen överlämnat skuldebrev.

I fråga om det belopp, vartill den avdragsgilla avsättningen högst må uppgå, föreskrivs att avdrag icke må medges med högre belopp än som måste avsättas för att stiftelsens förmögenhet vid beskattningsårets utgång skall uppgå till det belopp, som erfordras för att jämte framtida avgifter säkerställa de pensioner vilka skall utgå enligt gjorda bindande utfästelser. Fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § stadgar, att vid beräkning av det belopp, vartill avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse högst må uppgå, hänsyn i fråga om s. k. familjebolag icke får tas till pensionsutfästelse avseende någon, som genom eget eller anhörigs innehav av aktier har ett avgörande inflytande i bolaget, eller ock efterlevande till någon varom sålunda är fråga.

De allmänna förutsättningarna för avdrag för avsättning till pensionsstiftelse har förändrats genom tillkomsten av den allmänna tilläggspensio-

neringen. Vid 1961 års taxering torde således avdragsrätt föreligga endast i det fall utfästelse gjorts om kompletteringspension att utgå vid sidan av tilläggspensionen.

Beträffande rätt till avdrag i familjeföretag för sådan avsättning till pensionsstiftelse, som avser huvuddelägaren, förelåg vid 1955 års riksdag ett motionsvis framställt yrkande av i huvudsak samma innebörd som nu framförts i de likalydande motionerna I: 41 och II: 48. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 45 avstyrkte 1955 års bevillningsutskott de då förevarande motionsyrkandena. Utskottet erinrade därvid om att det från taxeringsmyndigheternas sida påpekats, att pensionsstiftelseavsättningar i betydande omfattning gjorts allenast för att vinna obehöriga skattefördelar. Detta missbruk av bestämmelserna hade erfarenhetsmässigt ifrågakommit främst bland familjeföretag. I såväl det till grund för propositionsförslaget liggande kommittébetänkandet som i propositionen hade ansetts ofrånkomligt med bestämmelser som i görligaste mån förhindrade dylikt missbruk. De mot propositionsförslaget riktade invändningarna gick i första hand ut på att familjeföretagen genom förslaget skulle från kapitalförsörjningssynpunkt ställas i samma läge som enskilda rörelseidkare och alltså sämre än andra aktiebolag och ekonomiska föreningar. Utskottet uttalade vidare bl. a.

Med anledning härav vill utskottet emellertid framhålla att frågan om utformningen av reglerna för avsättningar till pensionsstiftelser rimligen inte bör avgöras från i princip ovidkommande synpunkter. Rätten till sådana avdrag måste bedömas med hänsyn till pensionsstiftelsernas verkliga syfte, nämligen att trygga de anställdas pensionering. Utskottet vill därjämte i detta sammanhang erinra att familjeföretagen har andra möjligheter att tillgodose önskemålet om pension åt delägare, nämligen samma möjligheter som föreligger för den rörelseidkare, vilken driver sitt företag såsom enskild firma. Den enskilde företagaren kan trygga sin pensionering genom att hos försäkringsanstalt teckna pensionsförsäkring; premierna härför utgör avdragsgill omkostnad. Hinder föreligger ej heller att från firman utbetala årliga pensionsbelopp, som vid inkomstberäkningen blir avdragsgilla.

Utskottet, som delar uppfattningen att speciella bestämmelser rörande familjeföretag i förevarande hänseende inte kan undvaras, finner följaktligen den nyss återgivna invändningen inte vara av avgörande betydelse.

Utskottet är emellertid medvetet om att från andra synpunkter vissa olägenheter är förenade med den i propositionen valda linjen. Ett familjeföretag kan nämligen förfara sålunda att företaget gör stiftelseavsättningar, grundade på pensionsförpliktelser gentemot andra anställda än delägare, varefter stiftelseförmögenheten i större eller mindre omfattning likväl användes för delägarnas pensionering. Denna invändning finner utskottet emellertid inte heller vara av avgörande betydelse. De mindre nogräknade företag, som kan tänkas förfara på detta sätt, torde vara just sådana beträffande vilka man har all anledning anlägga att de inte heller med de för närvarande gällande bestämmelserna verkställt stiftelseavsättningar i de anställdas intresse. Utskottet vill vidare erinra att hinder inte föreligger för

familjeföretag att inrätta pensionsstiftelse med ändamål att trygga pensioneringen uteslutande för anställda, som inte är delägare. Sker detta erhålles fullt avdrag för vad som svarar mot pensionsförpliktelserna gentemot de anställda, varjämte stiftelseförmögenheten inte kan utnyttjas för annans räkning än de anställdas.

Samma fråga har därefter flera gånger varit föremål för behandling av riksdagen, senast förra året, då motioner med samma yrkande som i de nu förevarande väcktes. Bevillningsutskottet behandlade motionerna i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 26. Utskottet avstyrkte motionerna och uttalade bl. a. följande.

Den förevarande frågan har i viss mån kommit i ett förändrat läge, sedan beslut numera fattats om införande av en lagfäst allmän tilläggs pensionering. Sålunda får behovet av möjligheter till pensionsstiftelseavsättning avseende huvudaktieägaren i familjebolag antagas komma att minska avsevärt, eftersom lagstiftningen om allmän tilläggs pensionering äger tillämpning på de aktieägare, som innehar verklig anställning i familjebolaget. Frågans betydelse torde i och med detta ha reducerats till att i stort sett avse kompletterande pensionsförmåner. I de tilläggsdirektiv till utredningen angående pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning, som utfärdades förra året, har framhållits att det förändrade läge, som nu uppstått för pensionsstiftelserna över huvud taget, liksom också blivande civilrättsliga ändringar av pensionsstiftelseinstitutet, torde medföra att de skatteregler som berör dessa stiftelser bör ånyo överses. Därvid torde även den i motionerna behandlade frågan komma under förnyat övervägande. Enligt utskottets mening bör det med hänsyn härtill inte komma i fråga att nu ändra bestämmelserna rörande rätt till avdrag för avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag.

I de förevarande motionerna har erinrats om att pensionsstiftelserna står under allmän tillsyn, vilket jämte bestämmelserna i övrigt för pensionsstiftelser enligt motionärernas mening måste anses innebära en fullt tillräcklig garanti mot missbruk. Med hänsyn till den stora betydelse som familjebolagen har för landets näringsliv och för dess ekonomiska utveckling bör de för dessa bolag rådande diskriminerande undantagsbestämmelserna slopas. Det bör vara angeläget för statsmakterna att inte försvåra existensen för den typ av företag som familjebolagen representerar. Motionärerna anser att likhet bör råda beträffande ett företags möjlighet att bereda alla i företaget anställda den trygghet pensionen innebär.

Utskottet

I de förevarande motionerna yrkas upphävande av bestämmelsen om att hänsyn vid beräkning av avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse i s. k.

familjeföretag inte får tas till pensionsförmån avseende huvuddelägaren eller honom närstående person.

Utskottet får till en början erinra om att berörda begränsningsregel tillkom år 1955 och avsåg att förhindra att avsättningar till pensionsstiftelse gjordes i syfte att vinna obehöriga skattefördelar — något som enligt taxeringsmyndigheternas utsago förekommit tidigare och därvid främst bland familjeföretagen. Vid bedömande av om begränsningsregeln nu bör upphävas har utskottet beaktat att lagstiftningen rörande pensionsstiftelserna genomgick andra betydelsefulla ändringar år 1955. Bl. a. föreskrevs såsom villkor för avdragsrätt att stiftelserna skulle stå under länsstyrelsernas tillsyn. Enligt utskottets mening ger erfarenheterna av den nya lagstiftningens tillämpning vid handen att man främst genom tillsynen lyckats skapa tillräckliga garantier mot missbruk av bestämmelserna. Härtill kommer att frågan om avdrag för avsättning till pensionsstiftelse kommit i ett förändrat läge genom införandet av den allmänna tilläggspensioneringen. Vid 1961 års taxering kommer således avdragsrätten att vara starkt begränsad i förhållande till vad tidigare gällt, sammanhängande med att avdragsrätt kan ifrågakomma endast för arbetsgivare som gjort utfästelse om kompletterande pensionsförmåner att utgå vid sidan av den allmänna tilläggspensionen. Detta förhållande anser utskottet vara ytterligare ett skäl för att inte längre bibehålla den särskilda begränsningsregeln rörande pensionsavsättningar i familjeföretag.

Vid ställningstagandet i förevarande fråga bör jämväl uppmärksammas att det under senare år registrerats ett stort antal nya aktiebolag. Det måste antas att en relativt stor del av dessa nybildade bolag uppkommit genom ombildning av tidigare såsom enskilda firmor bedrivna rörelser. Även aktiebolagsbildningar av jordbruk torde i viss utsträckning ha skett. Enligt utskottets mening är det angeläget att de sålunda nybildade bolagen, i den mån de har karaktären av familjeföretag, erhåller samma möjligheter till pensionsavsättningar som bolag i allmänhet. Över huvud taget måste det anses vara ett önskemål att samma beskattningsregler så långt möjligt gäller för familjeföretagen som för övriga aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Med det anförda tillstyrker utskottet yrkandet i de likalydande motionerna I: 41 och II: 48 att begränsningsregeln rörande pensionsavsättningar i familjeföretag upphäves fr. o. m. 1963 års taxering.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna
I: 41 av herr Stefanson m. fl. och II: 48 av herr Magnusson
i Borås m. fl. måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

Anvisningar

till 29 §.

2. Skattskyldig må — — — sådan personal.

Avdrag må — — — överlämnat skuldebrev.

Avdrag för — — — denna gavs.

Skattskyldig må — — — beträffande pensionsstiftelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962; dock att äldre bestämmelser alltjämt skola gälla vid 1962 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1962 eller tidigare år.

Stockholm den 23 februari 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Jansson, Spetz*, fröken Ranmark, herrar Gustaf Elofsson*, Söderquist, Oscar Carlsson och Yngve Nilsson*; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Kollberg, Nilsson i Svalöv, Engkvist, Gustafson i Göteborg*, Magnusson i Borås*, Andersson i Essvik, Eriksson i Bäckmora och Kristenson i Göteborg.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *John Ericsson, Einar Eriksson, Jansson, fröken Ranmark, herrar Oscar Carlsson, Brandt i Aspabruk, Allard, Engkvist, Andersson i Essvik och Kristenson* i Göteborg, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

I de förevarande motionerna yrkas upphävande av bestämmelsen om att hänsyn vid beräkning av avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse i s. k. familjeföretag inte får tas till pensionsförmån avseende huvuddelägaren eller honom närstående person.

Utskottet får till en början erinra om att berörda bestämmelse tillkom år 1955 i samband med att lagstiftningen om rätt till avdrag vid beskattning för avsättning av medel till pensionsstiftelse ändrades i väsentliga delar. Anledningen till dess införande var att det från taxeringsmyndigheternas sida framhållits att pensionsstiftelseavsättningar i betydande omfattning skett endast för att vinna obehöriga skattefördelar samt att detta missbruk av avsättningsmöjligheterna förekommit främst bland familjeföretagen. Det ansågs på grund härav lämpligt att beträffande avdragsrätten för avsättningar till pensionsstiftelse likställa familjeföretagen med enskilda rörelseidkare, vilka saknar möjlighet att göra pensionsstiftelseavsättningar för egen pensionering.

Vidare får utskottet erinra om att frågan om avdrag för avsättning till pensionsstiftelse kommit i ett förändrat läge genom införandet av den allmänna tilläggs pensioneringen. Vid 1961 års taxering kommer på grund härav avdragsrätten att vara starkt begränsad i förhållande till vad tidigare gällt. Detta sammanhänger med att avdragsrätt kan ifrågakomma endast för arbetsgivare som gjort utfästelse om kompletterande pensionsförmåner att utgå vid sidan av den allmänna tilläggs pensionen.

Såsom framhållits av föregående års bevillningsutskott vid behandlingen av samma motionsyrkande som det nu förevarande har utredningen angående pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning att pröva huruvida de för pensionsstiftelserna gällande skattereglerna numera kan anses ändamålsenliga. Enligt årets riksdagsberättelse avser utredningen att under våren 1961 framlägga ett delbetänkande med förslag till civilrättslig och skatterättslig lagstiftning. Då utredningens förslag kan komma att ha betydelse för den i motionerna upptagna frågan om familjeföretagens rätt till avdrag för pensionsstiftelseavsättningar, anser utskottet att förslaget bör avvaktas innan lagstiftningsåtgärd i ämnet överväges. Utskottet avstyrker på grund härav de förevarande motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 41 av herr Stefanson m. fl. och II: 48 av herr Magnusson i Borås m. fl. om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning inom familjebolag till pension icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.